

1 ȘI 2 CORINTENI. TRADUCERE ȘI COMENTARIU, DE HANS KLEIN

Autor: Claudiu Coman | 30 septembrie 2022

Teologia biblică autohtonă nu beneficiază încă, din nefericire, de comentarii științifice, realizate la standardele cu care s-au obișnuit editorii occidentali. De fapt, lucrurile stau mult mai rău: beneficiem, la ani distanță față de edițiile originale, de unele traduceri cu caracter general, utile cititorilor neavizați, dar inadecvate pentru specialiști.

Cu toate acestea, grație activității bibliștilor de geniu, standardele academice ale unui volum se pot împleni armonios cu informațiile destinate publicului larg, în final rezultând o apariție editorială care e menită să mulțumească pe toată lumea. Firește, abordarea tematică ține cont și de formarea intelectuală a autorului și, implicit, de criteriile profesionale pe care acesta le revendică. E din ce în ce mai greu să se mențină un echilibru între consensul exegeților și particularitățile pe care doctrina unei anumite confesiuni le *expune* și le *impune* sub imaginea unei veritabile amprente ce planează asupra textului Scripturii.

Așa cum a fost structurat, învățământul teologic autohton, indiferent de confesiune, s-a folosit *in extremis* de facilitățile doctrinelor proprii, pe care le-a integrat și amestecat cu cele biblice. Rezultatul a fost acela că, în multe situații, citind un comentariu al unui text, cititorul se lovea inevitabil de clișeele profesionale și de ideile autorului. Fiindcă pentru Biserica Ortodoxă fidelitatea față de textele patristice a reprezentat întotdeauna esența mesajului său, s-a ajuns la o nedorită repetitivitate decontextualizată. Exegeza însă nu înseamnă a repeta la nesfârșit abordări ecleziale arhicunoscute; ea înseamnă o asimilare creatoare a acestora, o anumită stilizare a informațiilor prețioase pe care, cu generozitate, ni le-a oferit perioada patristică și cea postpatristică.

În altă ordine de idei, pentru spațiul evanghelic, lucrurile au stat invers: deși s-a evitat pe cât a fost cu putință raportarea la Părinții Bisericii, exegeza s-a transformat, de cele mai multe ori, într-o înșiruire de termeni, analizați filologic și istoric (în cel mai fericit caz). Din puzzle lipseau, deci, și într-un caz, și în celălalt, elemente esențiale care obstrucționau frumusețea peisajului biblic. Este ușor de înțeles, ținând cont de cele expuse rezumativ până aici, de ce, de pildă, cărțile lui Bart Ehrmann, un agnostic declarat, au ajuns să fie *best seller*. Ehrmann a reprezentat în unele situații, chiar

pentru bibliștii din generația mea, cu câteva excepții, un punct de cotitură: când dorința era aceea de a scrie pe tematică exegetică, sub amenințarea alunecării în întortocheatele discursuri pe teme dogmatice, soluția nu putea fi doar Calvin sau Luther, ci oarecum se manifesta un pronunțat interes față de historicismul ehrmannian, văzut la nivel de criteriu de arbitraj, echidistant, față de celelalte opțiuni ale peisajului biblic.

Din acest motiv, o lucrare științifică, dar scrisă cu talentul unui autor care știe cum să popularizeze noțiunile abstracte, se impunea ca esențială pentru școlile teologice de la noi. Era nevoie însă de un autor experimentat, de un profesor și teolog care să fie familiarizat cu termenii tehnici ai limbajului eclezial, dar și cu noțiunile de hermeneutică biblică, având la activ sute de ore de predare la catedră. Pe lângă aceste calități elementare, experiența vastă și cunoașterea limbilor clasice reprezentau un avantaj.

Mai mult, pentru teologie, cunoașterea limbii germane se impune, fie și pentru că a fost limba în care au apărut colecții de exegeză valoroase, dintre care amintesc doar câteva, devenite ediții standard pentru bibliștii contemporani: ARNW (*Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*), adică *Ascensiunea și căderea lumii romane*, se impune ca elementară pentru a înțelege stereotipurile culturale de care a ținut cont Apostolul Pavel și, desigur, pentru a identifica într-un mod corect elementele utile la contextualizarea și adaptarea mesajului inițial. Apoi, celebra AthANT (*Abhandlungen zur Theologie des Alten und Neuen Testaments*) reprezintă o altă sursă esențială unei exezeze nepărtinitoare confesional. Lista, sigur, este mult mai extinsă. Am amintit în treacăt aceste două ediții, deoarece, în opinia mea, reprezintă elementele esențiale după care ar trebui să se ghideze orice cercetător al Bibliei. Problema, actualmente, e aceea că limba germană devine din ce în ce mai puțin frecventată de teologii români și, prin urmare, elemente de exegeză și hermeneutică rămân interpretate lacunar.

Din acest motiv, școala teologică a Bisericii Evanghelice din Sibiu este esențială și a intrat de ceva timp în atenția teologilor bibliști, fie ei masteranzi sau doctoranzi. Însă renumele acesteia poartă pecetea activității exemplare a profesorului emerit Hans Klein, anume persoana de care era nevoie pentru reanimarea unui domeniu aflat în convalescență.

Hans Klein, născut la Sibiu, în 1940, într-o familie de sași, a predat Vechiul și Noul Testament atât la Cluj, cât și la Sibiu. Familiarizarea cu textul sacru l-a determinat să inițieze un proiect interesant și necesar în România: fondarea *Uniunii bibliștilor din România*. A fost primul președinte al acestui for academic. Sigur, cu mari eforturi, a reușit, an de an, să-i adune la Sibiu pe cei mai importanți bibliști din țară, inițiind proiecte interesante ce gravitează în jurul Scripturii.

Dintre cărțile publicate, aici îmi propun doar semnalarea traducerii în limba română a comentariului celor două epistole pe care Apostolul Pavel le-a scris pentru comunitatea din Corint. Inițial publicat în limba germană, în două volume, comentariul s-a născut

dintr-o necesitate practică, așa cum mărturisește autorul.

Astfel, în perioada de tristă amintire a regimului comunist, timp în care Biserica era oprimată din toate punctele de vedere, credincioșii aveau nevoie de o exegeză competentă care, pe de o parte, era menită să-i întărească în credință, iar pe de altă parte, avea menirea de a rezolva dileme exegetice pe care credinciosul nu le-ar fi putut rezolva printr-o simplă lectură a textului sacru. Era, astfel, nevoie în primul rând de luciditate științifică. Aceasta înseamnă că, în sondarea scripturilor revelate, într-o perioadă dificilă, cel ce își asuma benevol un proiect de o asemenea anvergură avea datoria de a fi atent atât la istorie, cât și la modul în care au știut înaintașii să asimileze constructiv doctrina – deci *Tradiția* apostolică a începuturilor –, să sesizeze particularitățile, să înlăture ceea ce nu ar fi fost neapărat util, și să ofere un text aerisit și ușor de asimilat. Hans Klein a fost, din acest punct de vedere, omul potrivit la locul potrivit: a avut la îndemână numeroase colecții teologice științifice și a extras esențialul. Mai mult, după căderea regimurilor totalitare în Europa de Est și recâștigarea libertății religioase, Biserica se vedea expusă numeroaselor provocări venite din toate unghiurile. Din nou, profesorul Klein trebuia să își asume un rol nou: acela de a întări afirmațiile ulterioare, de a le expune într-o nouă formă, de această dată profitând de comentariile care veneau la Sibiu din Occident fără pericolul cenzurii.

Însă, după acest efort academic, mai rămânea o problemă destul de mare: găsirea unui traducător și a unui editor care să facă accesibil întregul demers cititorilor care nu cunosc limba germană. După cum el însuși mi-a mărturisit, demersul nu a fost deloc simplu. Proiectul nu a intrat în atenția celor de la Humanitas cu care autorul a purtat discuții, iar dintre cunoscătorii limbii germane puțini erau în măsură să surprindă cât mai fidel nuanțările ce se impun într-un astfel de demers. Așa că Ligia Taloș, fosta studentă a profesorului Klein, și-a asumat traducerea, rezultatul fiind acela că avem acum la îndemână un volum esențial, bine gândit, structurat după normele academice actuale, la înălțimea marilor proiecte de cercetare de la cele mai prestigioase școli teologice din Europa și nu numai.

Din lista bibliografică fac parte volume ale unor erudiți de talia lui Bengel, Bultmann, Conzelmann, Fascher, Metzger etc. Pe lângă aceștia, autorul se pliază pe exegeza de tip antiohian, în speță pe două texte ale Sfântului Ioan Gură de Aur, din celebra colecție a abatelui J-P. Migne, *Patrologiae series Graeca*, intitulat *Argumentum epistolae prime ad Corinthios* și *Argumentum epistolae secundae ad Corinthios*. Și de aici se observă pronunțatul caracter moralizator al comentariului profesorului Klein, menit să fie un veritabil tur de forță în textele care, după cum se știe, sintetizează întreaga învățătură paulină, care se va contura și în celelalte texte: *Epistolele către Romani, Efeseni, 1 și 2 Tesaloniceni, Filipeni, Galateni, Tit, Filimon, Coloseni* și, desigur, *1 și 2 Timotei*.

Cu toate acestea, autorul a ținut cont și de unele texte influente ale comentatorilor

evrei, în speță de celebrul Josephus Flavius și de un text al lui Pseudo-Philo, *Antiquitates Biblicae*. Nu puteau lipsi, desigur, cele mai importante dicționare, de exemplu cel al lui G. Kittel, urmate de alte monografii, studii și articole tematice. Astfel, acum, cititorul interesat poate să ia contact cu o carte-eveniment, care își merită un loc de frunte în colecțiile biblice românești, un comentariu care își va dovedi utilitatea pentru cercetători din toate confesiunile, animați de pasiunea pentru descifrarea sensurilor care se desprind din lectura atentă a cuvântului lui Dumnezeu.

Hans Klein, *1 și 2 Corinteni. Traducere și comentariu*, traducere din limba germană de Ligia Talos, Editura Casa Cărții, Oradea, 2021, pp. 506.

Imagine: Wikimedia Commons